

Redactie adres:
W.A. Scholtenstraat 10
9712 KW Groningen
e-mail:
teunbaarspul@hotmail.com

Redactie:
Teun Baarspul,
Berto de Waal

No. 6, december 1999

Dit is alweer de laatste nieuwsbrief van 1999 met, zoals dat hoort, enkele bijdragen die een overzicht geven van de ontwikkelingen in de belangrijkste bevergebieden dit jaar. Vanwege de overvloedige kopij is de nieuwsbrief met één A-viertje uitgebreid. Geen gunstige ontwikkeling voor de bever zelf, maar hopelijk betekent het wel meer leesplezier voor de BWN-leden.

De redactie

DE BEVER IN DE BIESBOSCH IN 1999

Net als voorgaande jaren heeft de BWN-VZZ het monitoringsonderzoek in de Biesbosch uitgevoerd. De veldgegevens zijn uitgewerkt en het DLO-instituut ALTERRA (het vroegere IBN-DLO) zal in samenwerking met de VZZ de ontwikkelingen in de beverpopulatie van de afgelopen vijf jaar evalueren. Hier volgt een kort overzicht van de resultaten over 1999.

Dankzij de hulp van 22 leden van de werkgroep konden in totaal 129 observaties worden verricht. Dat zijn er 30 meer dan in 1998. Bovendien was het weer in 1999 een stuk aangename. Dit alles heeft tot gevolg gehad dat een aantal vermiste bevers is teruggevonden.

Elk jaar wordt op een vaste datum de populatie grootte van de bevers bepaald. Dit jaar is besloten om deze datum te verschuiven. Lag deze voorheen op 28 oktober (de datum dat in 1988 de uitzetting begon), nu ligt deze op 1 maart. De oude datum gaf de najaarsstand weer. Dat is de populatie inclusief de in dat jaar geboren jongen. De populatiegrootte wordt dan voor een groot deel bepaald door het aantal jongen. Van deze jongen zal slechts een deel de winter overleven. Om te weten of het goed gaat met een populatie is het belangrijker om te weten hoeveel individuen zich binnen de populatie kunnen voortplanten. De nieuwe datum, die ligt tussen de paartijd (januari/februari) en de werptijd (mei/juni), geeft een beter beeld van de potentieel reproductieve populatie. Zo blijven zowel de jongen, die dat jaar worden geboren, als de jongen van vorig jaar, die de

winter niet hebben overleefd buiten de telling. De getallen veranderen daardoor uiteraard behoorlijk.

Het aantal territoria bleek te zijn toegenomen tot 23 in 1999. Verder bleek dat er in 1998 geen 21, maar 22 territoria aanwezig waren. Eind 1998 werd in een territorium vastgesteld dat er niet één, maar twee jongen waren uitgezwommen. Bovendien werd er in 1999 vastgesteld dat in 1998 één reproducerend paar was gemist met minimaal één jong. Daardoor komt het aantal uitgezwommen jongen in 1998 op 16, bij acht van de in totaal 15 aanwezige paren. In 1999 werden elf jongen waargenomen bij vijf van de 16 aanwezige paren. Daarnaast moeten bij één paar, gezien het gedrag, wel jongen aanwezig zijn, maar deze lieten zich niet zien. En dan is er natuurlijk nog het door een motorbootje geaborteerde voortplantingsgeval, waarbij een zwanger vrouwtje met drie jongen werd gedood (zie vorige nieuwsbrief).

De populatie in de Biesbosch blijkt langzaam maar zeker te groeien en het aantal bevers van één jaar en ouder lag op 1 maart 1999 tussen de 64 en 71 bevers. Na 1 maart zijn in ieder geval vier bevers dood gevonden. Tezamen met de elf jongen geeft dit een najaarsstand van 71 tot 78 bevers.

Vilmar Dijkstra

BEVERS VAN DE GELDERSE POORT

De stand van zaken in de Gelderse poort, Uit de Gelderse poort is weinig nieuws te melden. Drie van de zeven aanwezige paren hebben momenteel geen jongen. Van de overige vier paren is dat nog onduidelijk. Er zijn de laatste tijd geen dode dieren gevonden. De meeste bevers zitten nog steeds op hun plek. Alleen een familie in de noordelijk Groenlanden is voor een deel verhuisd naar het uitwenraster in de zuidelijke Groenlanden. Binnen dit raster zitten bevers die, voordat ze in het gebied worden losgelaten, even de tijd krijgen om aan hun nieuwe omgeving te wennen. Binnen het raster zat nu een paartje, waarvan het mannetje van een zender is voorzien. De dieren hebben het raster vernield en het paartje is ontsnapt. Het gezenderde mannetje wordt nu rond het raster waargenomen en er is nu veel activiteit in dat deel van de Groenlanden.

Er zijn ook een mannetje en een vrouwtje (jaarlingen) uit dierenpark Ouwehand uitgezet in de Millingerwaard. Die zitten nu nog op hun plek. Binnenkort is de introductie te verwachten van Elbe-bevers in de Bemmelse waard.

Freek Niewold

BEVERNIEUWS UIT FLEVOLAND

Op 16 en 17 juli hebben vrijwilligers van IVN, KNNV, Landschapsbeheer Flevoland en de beverwerkgroep bevertellingen verricht in het Natuurpark Lelystad, Larserbos en bij de Lage Vaart. Hier volgen de resultaten.

Op de verschillende lokaties zijn uiteindelijk het volgende aantal dieren gezien: zeven, nul en één. Hoewel er in het Larserbos geen dieren gezien zijn, lijkt het gezien de aanwezige knaagsporen wel waarschijnlijk dat er minimaal één dier aanwezig is. Half augustus bereikte me nog een mededeling dat er een bever signaleerd is in de Galjootocht tussen de Lepelaarsplassen en Noorderplassen. Hier zijn in het verleden al vaker beversporen gevonden. Voor de meeste waarnemers was het de eerste maal dat zijn bever telden. Gelukkig vond iedereen het erg leuk en wil volgend jaar graag weer

gemeld door DLO-onderzoeker ter plaatsen, Freek Niewold.

mee. Volgend jaar gaan we dus weer met zijn alle op pad.

Jeroen Reinhold

BEVERNIEUWS UIT LIMBURG

Wouter Jansen, contactpersoon Midden-Limburg, doet verslag van een waarneming bij rivier de Swalm (ten noorden van Roermond).

Tijdens een wandeling langs de rivier de Swalm zat ik me te ergeren aan het waterschap. Over het algemeen ben ik zeer tevreden over het waterschap omdat dit zeer ecologisch bezig is. Maar toch, moest die dikke zwarte els nu echt uit het water gehaald worden?

In gedachten verzonken liep ik verder langs de waterkant. Weer een boompje omgehakt. Een tak afgeknaagd? Muskusrat, beverrat zijn soorten die hier al heel lang voorkomen. Maar toch even terug naar dat omgehakte boompje. Het is niet waar, wat is dit, toch niet, ja toch. Een lang verwachte gast is aangekomen: de bever.

Het eerste harde bewijs, dat er een bever langs de Swalm leeft, werd gevonden op 7 mei 1999. Het betrof een knaagspoor aan een ratelpopulier (*Populus tremula*) met een diameter van 10 cm op een hoogte van 20 cm. Daarnaast lag een tak waarvan de bast was afgevreten. De top van het boompje lag er naast. Ook was een duidelijke plek van plat gras met een korte maar niet steile glijbaan naar het water toe.

De rivier de Swalm is een vrij meanderende rivier op Nederlands grondgebied. In Duitsland is de rivier over een groot gedeelte rechtgetrokken en vastgelegd. In Nederland heeft de Swalm een halfnatuurlijk karakter: natte weilanden, ruigtes, moeras en goed ontwikkelde elzenbroekbossen. De Swalm mond uit in de Maas, nadat de rivier de bebouwing van Swalmen gepasseerd heeft. In de bebouwing ligt de Swalm vast in de bedding, maar het is opgenomen in gemeentelijk groen en heeft een parkachtig uiterlijk. Het Swalmdal maakt deel uit van het

grens overschrijdende Swalm-Nette gebied. Dit is een uitgestrekt gebied van broekbossen, naaldbossen, loofbossen, visvijvers, voormalige kleinschalige grind en zandwiningen. Ongekende mogelijkheden voor grote zoogdieren zoals otters en bevers. Het is te vroeg om te juichen, maar het zal duidelijk zijn dat het gebied meer dan één enkel bezoek waard is.

Toevallig ging onze personeelsdag naar het gebied de Krickenbergsee. Dit gebied maakt deel uit van het Swalm-Nette gebied. Volgens de excursieleider Peter Kolshorn kwamen er geen bevers voor in hun gebied. Wel was er anderhalf jaar geleden een visotter gezien. Een goed uitgestrekt gebied ligt te wachten voor een grote grensoverschrijdende beverpopulatie.

Wouter Jansen

BEVERWEEKEND, ZOMER 1999

Jaarlijks organiseert de BWN een weekend voor leden en geïnteresseerden om bevers te bestuderen in de Brabantse Biesbosch. Zo ook het weekend van 23 tot en met 25 juli 1999. Hier volgt een verkorte versie van het verslag van twee deelnemers, zoals eerder gepubliceerd in zoogdier, het populaire tijdschrift van de VZZ.

De BWN-VZZ voert sinds 1995 's zomers in de Biesbosch het monitoringsonderzoek uit. De personen die op het excursieweekend komen, 'varen' mee in het lopende onderzoek. Overdag wordt tijdens zo'n weekend de Biesbosch met bootjes verkend op beversporen en andere diersoorten (waaronder vogels). 's Avonds wordt er bij burchten en holen gepost om het aantal bevers per territorium te bepalen.

Dit jaar werd het weekend bezocht door twaalf personen, waarvan de meesten nog nooit een bever hadden gezien. Aan het eind van het weekend was dit gemis goed weggewerkt, aangezien iedereen minimaal vijf bevers heeft kunnen aanschouwen. Daarbij werden niet alleen bevers gezien die even langszwommen (dan zie je alleen een

'kopje'), maar werden meerdere keren op de kant foeragerende bevers, spelende bevers(worstelen) en in één geval een geurmerk plaatsende bever waargenomen. Daarnaast werd tijdens de avondobservaties een drietal beverratten, evenzoveel muskusratten en twee overzwemmende reëen waargenomen. Daarnaast werden regelmatig ijsvogels gezien en werden in een natuurontwikkelingsgebied aansluitend aan de Biesbosch een paartje steltkluten met twee jongen waargenomen (een bijzonder broedgeval voor Nederlandse begrippen). Tijdens het beverweekend werden tevens een 15-tal muizenvallen (type Long-Worth) geplaatst in polder 'Vijf Ambachten'. De vallen werden geplaatst in de zuidwesthoek van de polder in een rietvegetatie met hier en daar plakkaten liesgras. De polder ligt binnendijks, maar overstroomt vanwege een verlaging in de dijk eerder dan andere binnendijks gelegen voormalige landbouwpolders in de Biesbosch. De bodem was op het moment van vangen vrij droog.

De vallen zijn 's middags geplaatst, direct op scherp gezet en twee maal gecontroleerd ('s avonds en de volgende ochtend). Tijdens de ochtendcontrole werd een waterspitsmuis gevangen. De enige andere vangst betrof een bosspitsmuis tijdens dezelfde controle.

Sinds 1990 is dit de derde vangst van een waterspitsmuis in de Biesbosch. Eerdere vangsten werden gedaan in 1996 door A. Hunia in de buitendijks gelegen (dijkdoorbraak) polder 'De Dood' (Hunia, 1996) en in 1998 door P. de Bie in de binnendijks gelegen polder 'Noordplaat' (P. de Bie mond. med.).

Maurice La Haye & Albin Hunia

FIBERTJES

Fibertjes is een rubriek voor korte mededelingen.

BEVER(S) VERGIFTIGD?

Op 1 juli 1999 kwam een melding binnen bij SBB-Biesbosch dat er op een bevervraatplek in suikerbieten gif was gestrooid. Bart Weel nam poolshoogte en trof inderdaad een (verboden) zwaar rattengif aan op de suikerbieten. Tevens constateerde hij dat er die nacht ook bevers hadden gefoerageerd. Het betreffende territorium ligt in de Oostwaard naast de Biesbosch en hier werd in mei het mannetje doodgereden (zie vorige nieuwsbrief). Bij observaties eind juli en in augustus werd alleen een jong waargenomen. Daarmee lijkt het waarschijnlijk dat het vrouwtje is vergiftigd. Mogelijk heeft dit ook enkele jongen (indirect) de das om gedaan. De Algemene Inspectie Dienst houdt zich met dit geval bezig, maar er is niemand op heterdaad betrapt, dus lijkt de dader vrijuit te gaan.

Vilmar Dijkstra

LEDENBIJEENKOMST 2000

Op zaterdag 12 februari 2000 organiseert de BWN-VZZ een leden bijeenkomst in de Biesbosch. Hét gebied waar je de grootste kans hebt om bevers werkelijk te aanschouwen. Te zijner tijd sturen we een uitnodiging rond met een route beschrijving en een programma. Schrijf het alvast in je agenda!!

ONDERZOEK FOERAGEERGEDRAG BEVERS IN DE BIESBOSCH

Een aantal leden zal zich onderhand afvragen hoe het met het geplande onderzoek staat. We zijn er nog niet helemaal uit welke methode we gaan gebruiken, maar dat willen we deze winter duidelijk krijgen. Als het zover is zal er contact gelegd worden met de personen die belangstelling getoond hebben.

MELDINGEN BEVERS(?) BUITEN DE BEKENDE BEVERGEBIEDEN

Via het geruchten circuit ontvingen we een melding van een eventuele bever bij

Hurwenen langs de Waal, een bever in de Maas bij Lith en een waarneming in Noord-

Limburg. Inmiddels heeft de BWN zijn voelsprietten uitgestoken in hoop binnenkort meer duidelijkheid te verkrijgen.

GROEIEND LEDENTAL

De werkgroep blijft jaar na jaar groeien. De werkgroep telt nu al 50 leden. Er zijn echter leden die al enige jaren niets van zich hebben laten horen. We willen in het vervolg dan ook de regel hanteren dat leden, vanwie al twee jaar niets is vernomen, als lid geschrapt worden.

Adreswijzigingen, aanmeldingen van nieuwe leden etc. kunnen gestuurd worden naar:

Teun Baarspul (Secretaris BWN)

W.A. Scholtenstraat 10

9712 KW Groningen

(e-mail: teunbaarspul@hotmail.com)

BEVERS...

EN ANDERE DIEREN

In deze rubriek worden waarnemingen en andere wetenswaardigheden gemeld over relaties van bevers met andere dieren in hun omgeving.

BEVERONDERHUURDERS

Dat muskusratten en muizen regelmatig gebruik maken van beverburchten is geen nieuws. In de kunstburcht van het beverobservatorium De Hollandse Biesbosch heeft bijvoorbeeld geruime tijd een muskusrat de slaapkamer gedeeld met het beverpaar. Opmerkelijk was, dat de muskusrat deelnam

aan de vlooi activiteiten van beide bevers, die zich deze behandeling met plezier lieten welgevallen.

Heel andere 'gasten' kregen de bevers in de kunstburcht in Kapen (Dessau/Duitsland).

Nadat een nerts drie pasgeboren bevers had doodgebeten, legde hij zich naast de kadavers te rusten, waarna ook pa en ma bever zich bij het bizarre tafereel voegden en naar het land der dromen afreisden. De nerts moest later zijn 'misdrijf' met de dood bekopen, maar toch...

Enige tijd later besloot een volk rode bosmieren de burcht als fundament van hun 'hoop' te gaan gebruiken, waarbij het meerdere malen tot schermutselingen kwam tussen de huidige bewoners en de nieuwkomers. Het verwijderen van deze taaie diertjes heeft heel wat voeten in de aarde gehad. De bevers lieten zich niet wegpesten! Dat veranderde een jaar later, toen een ringslang bezit nam van de bovenverdieping van de burcht. De bevers bleven in eerste instantie onverstoort gebruik maken van hun 'huis'. Zelfs toen er jonge ringslangen bijkwamen, stoorden ze zich niet aan hun doodstille bovenburen. Toen er tijdelijk ook nog een nerts kwam onderhuren en zich knus naast de bevers te rusten legde, was er nog geen vuiltje aan de lucht. Het ging pas mis toen het toilet van de ringslangen te vol werd en ging overlopen, precies in de slaapkamer van de bevers. Dit trokken de hoofdbewoners niet en ze verhuisden snel naar de natte kamer, die na enige aanpassingen nu in gebruik is als slaapvertrek.

Daan Bruysters

(Beverobservatorium De Hollandsche Biesbosch)

OPROEP

Om de nieuwsbrief wat op te fleuren zouden we graag ingescande foto's bij de tekst willen plaatsen. Leden die foto's hebben van bevers of andere toepasselijke onderwerpen worden van harte uitgenodigd hun bijdrage per e-mail of op floppy te sturen naar het redactieadres.

De kans om uw fotografische talenten aan een breder publiek te tonen!
